

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ ไทยกวย ไทยเขมร และไทยลาวในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

Cultural Tourism Management Model of Thai Ethnic Communities, Thai-Kui, Thai-Khmer and Thai-Lao in Thung Kula Ronghai area

ภัทระ อินทรกำแหง¹และสิทธิศักดิ์ จำปาแดง²

Bhadthara Intharagumhaeng¹ and, Sithisak Jupadang²

คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Cultural Science Mahasarakham University^{1,2}

Corresponding author, E-mail : 55012160020@msu.ac.th¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกวย ไทยเขมรและไทยลาวในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกวย ไทยเขมรและไทยลาวในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ และ 3) ศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกวย ไทยเขมรและไทยลาวในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 136 รูป/คน ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบมีส่วนร่วม แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกวย ไทยเขมรและไทยลาว ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ เริ่มตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ประมาณ 3,000 ปีที่มีร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดีว่ามีมนุษย์ได้อาศัยอยู่มาก่อนและเมื่อ 2,500 ปีต่อมาเริ่มมีมนุษย์มาตั้งหลักแหล่งเป็นชุมชนที่มีจำนวนมากขึ้นเนื่องจากอยู่ในเขตเส้นทางติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้าภายในภูมิภาคและทางไกล มีทรัพยากรที่สำคัญในการค้าคือเกลือ และโลหะ ซึ่งเป็นที่ต้องการของรัฐโบราณในอดีต จึงทำให้ได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมทวารวดี ขอมและล้านช้าง มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน แหล่งโบราณคดี การท่องเที่ยวศึกษาประเพณี วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น อาหาร การแต่งกาย ประเพณีบวชนาคช้างของชาวกวย ประเพณีแซนโฎนตาของชาวเขมร ประเพณีสู้ขวัญข้าวของชาวลาว การท่องเที่ยวศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การเลี้ยงช้างของชาวกวย การต้มเกลือของชาวเขมร และการปั้นหม้อดินของชาวลาว การท่องเที่ยวแนววัฒนธรรม ได้แก่ การล่องเรือชมธรรมชาติแม่น้ำมูล การนั่งช้างชมภูมิทัศน์ป่าชุมชน การเดินป่าชมต้นยางใหญ่ 300 ปีและปลูกกล้วย คนในชุมชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและผสมผสานการนับถือผีปู่ตา ผีเจ้าที่และผีบรรพบุรุษ

2. สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกวย ไทยเขมรและไทยลาวในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ พบว่า ถึงแม้ว่าชุมชนในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการ ผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่ยังไม่เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ขาดการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านแหล่งข้อมูล บุคลากรและด้านบริการ

3. รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกูย ไทยเขมรและไทยลาว ในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ พบว่า การจัดการแบบองค์รวม คือกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้นำในการดำเนินการ โดยความร่วมมือของประชาชน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถาบันอุดมศึกษา มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล หลักเศรษฐกิจพอเพียงและตามแนวทางของ ศาสตราจารย์พระราช

โดยสรุป การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกูย ไทยเขมรและไทยลาว ในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จะสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือของทุกภาคที่เกี่ยวข้องและจะเกิดประโยชน์ในด้านการสร้างงาน สร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน สมควรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะให้การสนับสนุนด้านการเงิน และสถาบันการศึกษาให้ความรู้ด้านการอบรมวิชาการต่อโครงการ และกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้มีความมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ : จัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ABSTRACT

This research aimed to; 1) study the history of cultural tourist attractions, 2) investigate the current conditions and difficulties in cultural tourism management, 3) examine the cultural tourism management model of Thai ethnic communities in Thai-Kui, Thai- Khmer and Thai-Lao in Thung Kula Ronghai area. The study was conducted by the qualitative method of inquiry. The population in the study were 136 people selected by purposive sampling method; divided into three groups with the regard of knowledgeable persons, operators, and general information providers. The data collection were done by using the following instruments; survey form, participative observation form, non-participative observation form, structured interview, non-structured interview, and group conversation record. The data was analyzed and presented by using descriptive analysis method.

The findings showed that;

1. The communities in Thung Kula Ronghai area had long history prior to the prehistory era which is approximately 3000 years ago. Then 2,500 years later, there was habitation and livelihood because of the evidence shown in the place where was suitable for both domestic and inter-state trading. Also there were plentiful of commercial resources such as salt and metal which needed by the ancient kingdoms such as Dvaravati, Khmer, and Lan Chang. There were a number of cultural-based tourism attractions such as food, attire, Naka-ordained ceremony of Kui, Sandonta tradition of Khmer, and Rice soul celebration of Lao. Local wisdom tourism were Elephant raising of Thai-Kui, Salt boiling of Thai-Khmer, and Clay pottery crafting of Thai-Lao. Eco-cultural tourism were the Moon river cruising, elephant riding, trekking to 300-year rubber tree and planting the rubber sampling. Most of the community members believed in Buddhism and the spirit of their ancestors or the land.

2. Speaking of the current conditions and problems of tourism management in this area, even though there were diversity of attractions, it was not well supported and recognized from the people, the local business and administrative sectors regarding the information sources, personnel's, and services.

3. Cultural tourism management model of Thai ethnic communities, Thai-Kui, Thai-Khmer and Thai-Lao in Thung Kula Ronghai area should be managed holistically; local administrative authorities should be the leader together with the participation of local people, basic and higher education institutions under the governance of sufficiency economy of the late King's philosophy. In conclusion, the success of cultural tourism management depended on the cooperation of all involves parties aiming for benefits; creating

employment and generating more income. The local authorities should budget financial support. The educational institutions are encouraged to educate people about the projects and tourism-promoted activities to develop the quality of life for community members in the long run.

Keywords : Cultural Tourism Management

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศให้กับหลายประเทศก่อให้เกิดการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวช่วยสร้างงานอาชีพให้กับประชาชนมีงานมีรายได้ภาคบริการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งทางด้านยุทธศาสตร์ต่อการเติบโตด้านเศรษฐกิจของชาติ การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทยและยังเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก ประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศที่มีความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์เนื่องจากมีอาณาเขตติดต่อกับหลายประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนส่งผลให้มีการขยายตัวของการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นมีการเพิ่มเส้นทางการบินของสายการบินต้นทุนต่ำเกิดการลงทุนของเอกชนในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวรวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีมาตรการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น ความท้าทายของการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวที่จะต้องทำให้สินค้าและบริการท่องเที่ยวของไทยมีคุณภาพได้มาตรฐานระดับสากลเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นได้โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เพิ่มคุณค่าและมูลค่าสินค้าและบริการท่องเที่ยวกระจายรายได้สู่เกษตรกรและท้องถิ่นและยังคงอัตลักษณ์ของชุมชน [1]

จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ได้รายงานผลการติดตามและประเมินผลการพัฒนาในระยะครึ่งแผนพบว่า ข้อจำกัดข้อต่อและปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการได้แก่ 1) ชีตความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยยังอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศคู่แข่งจากข้อมูลของ Travel and Tourism Competitiveness Index ในปี พ.ศ. 2557 พบว่าประเทศไทยมีอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันในลำดับที่ 35 ของโลกและเป็นอันดับที่ 10 ในภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก 2) ผลการพัฒนาที่ผ่านมาประสบความสำเร็

ในการเพิ่มรายได้แต่ยังมีปัญหาในเรื่องของการกระจายรายได้และการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยว 3) การท่องเที่ยวไทยยังคงมีภาพลักษณ์ด้านลบที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไขได้แก่ปัญหาอาชญากรรมความปลอดภัยการหลอกลวงในรูปแบบต่างๆปัญหาจากความเสี่ยงโทรมของแหล่งท่องเที่ยวสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวเป็นเหตุให้นักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดหลักเปลี่ยนจุดหมายไปยังแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคอื่น ๆ จึงเป็นเรื่องที่จะต้องมีความชัดเจนและหน่วยงานปฏิบัติที่ชัดเจน 4) ทรัพยากรการท่องเที่ยวเสื่อมโทรมขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ 5) โครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวค่อนข้างดีในระดับหนึ่งแต่ยังมีปัญหาในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยว 6) บุคลากรด้านการท่องเที่ยวจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะและองค์ความรู้ให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลกเช่น ข้อจำกัดในการรับรู้ข่าวสารข้อมูลขาดความรู้และทักษะในด้านการบริหารจัดการด้านภาษาด้านเทคโนโลยีขาดทรัพยากรและเงินทุนและขาดเครือข่าย 7) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน 8) ขาดข้อมูลเชิงลึกเพื่อการวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว และ 9) กลไกการบริหารจัดการขาดการบูรณาการ [2]

ยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม (พ.ศ. 2555- พ.ศ. 2558) ได้กำหนดแผนการปฏิบัติงานที่ส่งเสริมให้มีการนำทุนทางวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างคุณค่าทางสังคม และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งประเทศไทยนั้นเป็นประเทศที่มีทุนทางวัฒนธรรมอยู่มากและหลากหลายครอบคลุมอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ ได้นำทุนที่มีอยู่มาสั่งคุณค่าก่อนให้เกิดรายได้ด้วยการบูรณาการจัดการและรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชุมชนท้องถิ่นเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ชุมชนมีโอกาสได้นำทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนออกมานำเสนอ เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจเพื่อก่อให้เกิดอาชีพ รายได้แก่ชุมชนและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่นและระดับประเทศ

เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีความหลากหลายกระจายอยู่ตามท้องถิ่นต่างๆ อีกทั้งยังมีประเพณี พิธีกรรม และวัฒนธรรมที่ชุมชนท้องถิ่นได้จัดขึ้นในแต่ละพื้นที่ที่เคลื่อนไปตามรอบเดือนในแต่ละปี นอกจากจะเป็นการเพิ่มรายได้ด้านการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นแล้ว การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมยังเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นถึงชีวิตวัฒนธรรมซึ่งเป็นการรู้สึกนึกคิด การสร้างสรรค์การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เข้าใจ ชาบซึ่งต่อวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชนในท้องถิ่น ลดความเสียหายและผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนเป็นการท่องเที่ยวในรูปของมวลชนโดยประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ มีส่วนร่วมด้วย [3]

ทุ่งกุลาร้องไห้ เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหรือเรียกว่าอีสานใต้ของไทยนั้นมามีประวัติศาสตร์ความเจริญรุ่งเรืองในอดีตมายาวนานและเป็นอู่ข้าวอู่น้ำแหล่งผลิตอาหารภายในและภายนอกชุมชนมาทุกยุคสมัยถึงปัจจุบันแม้จะมีความเจริญแบบกระจุกแต่ก็กระจายไปทั่วพื้นที่อีสานองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่แพร่กระจายอย่างกว้างขวางก็คือภูมิปัญญา การใช้พลังงานความร้อนในการเผาเครื่องปั้นดินเผา และการถลุงเหล็กและโลหะอื่นๆ ในชีวิตประจำวัน มีประเพณี พิธีกรรม และการก่อสร้างที่อยู่อาศัย อาคารสถานที่ตามความเชื่อศาสนา การเมืองการปกครอง เหนือสิ่งอื่นใดคนทุ่งกุลาร้องไห้ใช้พลังงานเชื้อเพลิงในการผลิตเกลือสินเธาว์ที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคนอกจากนี้พื้นที่ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้มีความโดดเด่นในด้านการไปมาหาสู่ของคนทั้ง 4 ประเทศ คือไทยบริเวณอีสานตอนล่างหรืออีสานใต้ กัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและเวียดนาม จึงมีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมระหว่างชนชาติ ไม่ว่าจะเป็นชนบทรอบริมนิยมประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อและศาสนา อันเป็นที่มาแห่งความหลากหลายทางอารยธรรมและแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่ง ซึ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมของทุ่งกุลาร้องไห้สามารถสังเคราะห์ลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมดังกล่าวเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมของชุมชนในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ได้แก่ หลักฐานทางโบราณคดีของชุมชนโบราณที่กระจายอยู่ทั่วไปในชุมชนท้องถิ่น การค้นพบร่องรอยการอาศัยอยู่ของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ โครงกระดูกมนุษย์เครื่องมือเครื่องใช้และโบราณวัตถุ เครื่องปั้นดินเผา

กำไลเครื่องประดับสำริด ลูกปัดภายในหลุมฝังศพ แหล่งผลิตแร่โลหะเหล็กโบราณที่ใช้ในการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้และบริเวณแหล่งโบราณคดีต่างๆ โบราณสถาน โบราณวัตถุทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินสมัยอารยธรรมขอม และล้านช้าง ส่วนมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ชนบทรอบริมนิยมจารีตประเพณี วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการคิดค้นวิถีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ อาทิเช่นภูมิปัญญาด้านข้าว ปลา นา ช้าง เกลือ ที่ชุมชนได้เรียนรู้ สืบส่ง สืบทอดและปรับตัวให้สามารถดำรงอยู่อย่างสมดุลกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน [4]

ในการที่จะส่งเสริมให้บริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอีกทางเลือกหนึ่งได้นั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดการบนพื้นฐานวัฒนธรรมโดยใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างเหมาะสม โดยนำอัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาดำเนินการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ ให้นักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้เดินทางมาสัมผัสเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและลิ้มรสอาหารที่เป็นเอกลักษณ์พื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตรจากภูมิปัญญาพื้นบ้าน และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสะดวกสบาย จะเป็นการสร้างโอกาสการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมองค์ความรู้ต่างๆ และส่งเสริมความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีต่อกัน และคุณค่าของชนบทรอบริมนิยมประเพณีศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ควรช่วยรักษาไว้ให้เป็นมรดกวัฒนธรรมของไทยให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และรักษาดูแล โดยวัฒนธรรมของชุมชนจะเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญา วิถีการดำเนินชีวิต ประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณคดี [5]

อย่างไรก็ตามการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ บางแหล่งท่องเที่ยวไม่น่าดึงดูดลักษณะทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชน และยังมีคามไม่ชัดเจนในบทบาทและแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ชุมชนทุ่งกุลาร้องไห้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว

ทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกวย ไทยเขมรและ
ไทยลาวในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ เพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากร
ทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อสร้างคุณค่าต่อชุมชนให้มีความ
รู้ความเข้าใจในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมช่วย
ให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา
ท้องถิ่นได้ส่งเสริมและสืบทอดมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและ
เห็นแนวทางในการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างความเข้มแข็ง
ให้แก่ชุมชนอันจะทำให้ชุมชนสามารถสร้างอาชีพสร้างรายได้จาก
การท่องเที่ยวชุมชน สามารถพึ่งพาตนเอง พร้อมปรับตัวเข้ากับ
สภาพความผันผวนทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต สามารถ
ยืนหยัดอยู่ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์อย่างมั่นคงและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวทาง
วัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกวย ไทยเขมร และไทย
ลาวในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการท่องเที่ยว
ทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกวย ไทยเขมร และ
ไทยลาวในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้
3. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกวย ไทยเขมรและไทยลาวในพื้นที่
ทุ่งกุลาร้องไห้

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษา
ชุมชนในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดร้อยเอ็ด
จำนวน 10 ชุมชน
2. ขอบเขตด้านระยะเวลา
การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในช่วงระหว่างวันที่ 1 มกราคม
2558 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ในครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยแบบการวิจัยเชิง
คุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research) [5]
โดยการเก็บข้อมูลในภาคสนาม (Field Study) ทั้งการสัมภาษณ์
การสังเกตและการสนทนากลุ่ม

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 136 ราย ประกอบด้วย
กลุ่มผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 64 คน
กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) จำนวน 32 คน และกลุ่มผู้
เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) จำนวน 40 คน

เครื่องมือการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ
ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสังเกตแบบมี
ส่วนร่วม แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์แบบมี
โครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และแบบบันทึก
การสนทนากลุ่ม
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้
 - 2.1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทาง
วัฒนธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสังเคราะห์ประเด็น
แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
 - 2.2 นำเครื่องมือที่สร้างจัดทำเป็นฉบับร่างเพื่อเสนอต่อ
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม
ถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแบบสังเกตเพื่อปรับปรุง
แก้ไข เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้กระบวนการตรวจสอบ
เชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม
 - 2.3 จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บ
รวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 1 การเก็บข้อมูลการศึกษาชุมชนดำเนินการโดยการ
สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกต และการตรวจสอบ
เอกสาร จากผู้แทนองค์กรภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนทั้ง
10 หมู่บ้านในชุมชนทุ่งกุลาร้องไห้ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม
ผู้เก็บข้อมูลยึดหลัก“องค์รวม” (Holistic) [6]

ขั้นที่ 2 การสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเป็น
ทางการในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบ
มีโครงสร้าง

ขั้นที่ 3 การสังเกต ดำเนินการสังเกตทั้งการมีส่วนร่วมและ
ไม่มีส่วนร่วมในทุกพื้นที่ศึกษา โดยใช้แบบสังเกตเป็นเครื่องมือ

ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

ขั้นที่ 4 การจัดสนทนากลุ่ม จัดสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อมูลทางลึกที่เป็นข้อยุติของกลุ่มเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกูย ไทยเขมรและไทยลาวของในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ดำเนินการจัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลภาคสนามที่ได้มาจากแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต การจดบันทึก การอัดเทป และการบันทึกภาพ นำมาวิเคราะห์โดยวิธีการ Method of Agreement ซึ่งประกอบด้วย การตรวจสอบความถูกต้อง เชื่อถือได้ในทางแนวคิดทฤษฎี โดยพิจารณาเอกสารที่เป็นเรื่องเดียวกันจากหลายๆแห่ง หากข้อมูลตรงกันก็มีความเชื่อถือ และสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับอ้างอิงได้ [7]

2. นำข้อมูลมาแจกแจงโดยใช้หลักการและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปมัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยการเขียนแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลทางคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research) ความถูกต้องของข้อมูลการวิจัย จะใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ด้านข้อมูล ตรวจสอบสถานที่ และบุคคล ด้านแนวคิดทฤษฎี ตรวจสอบการใช้หลักและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และด้านผู้วิจัย [8]

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย มีดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ พบว่า

1.1 ชุมชนทุ่งกุลายุคแรกมีผู้คนตั้งหลักแหล่งเป็นชุมชนหมู่บ้านตั้งแต่วัย 3,000 ปีมาแล้ว ซึ่งเป็นรกรากเดียวกับบ้านเชียง ในเขตจังหวัดอุดรธานีต่อมาอีก 500 ปี หรือราว 2,500

ปีมาแล้วคนทุ่งกุลายุคแรกเริ่มมีมากขึ้น แล้วมีพัฒนาการทางวัฒนธรรมก้าวหน้า คือ มีวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม มีการทำไร่ทำนา ตามแบบท่ามาหากิน อย่างเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงตนและครอบครัวแล้วเริ่มรู้จักขุดคูน้ำคันดินล้อมรอบหลักแหล่งของตน นับเป็นต้นพัฒนาการของการสร้าง กำแพงเมือง กับ คูเมืองในสมัยหลังแต่ที่สำคัญ คือรู้จักทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นภาชนะอย่างกว้างขวางมีลักษณะเฉพาะตน คือ เนื้อดิน การตกแต่ง รูปทรง และหน้าที่การใช้งานไม่เหมือนบ้านเชียง และที่อื่น ๆ พบที่แหล่งโบราณคดีโนนเตี้ย ดอนตาพัน และบ่อพันขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด นักวิชาการนักโบราณคดีจึงเรียกชื่อภาชนะอย่างนี้ว่า วัฒนธรรมทุ่งกุลาคือเป็นลักษณะ เฉพาะของชุมชนทุ่งกุลาละแวกซีฟาลัยยุคของคนกุลายุคแรกเริ่ม คือ ต้มเกลือกับการตีเหล็ก โดยพบร่องรอยการต้มเกลือที่บริเวณบ่อพันขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และกระจายไปทั่วบริเวณชุมชนที่ตั้งอยู่แถบแม่น้ำมูลและแม่น้ำสาขา แต่ปัจจุบันบริเวณบ่อพันขันไม่มีการทำเกลืออีกต่อไปเนื่องจากบริเวณพื้นที่ทำเกลือได้ถูกน้ำท่วมจากโครงการสร้างฝายกักเก็บน้ำสำหรับการเกษตร และพบว่าชุมชนที่ยังทำเกลือแบบดั้งเดิมกระจายอยู่ที่หลายหมู่บ้านในบริเวณพื้นที่ลุ่มแม่น้ำมูลตอนกลางของจังหวัดสุรินทร์

นอกจากชุมชนที่มีการผลิตภาชนะดินเผา เกลือและเหล็กแล้ว ยังมีชุมชนโบราณที่ยังคงรักษาประเพณีพิธีกรรม การสร้างกุ และสีแหล่งโบราณคดีที่พบหลุมฝังศพของคนโบราณในอดีตคือชุมชนเมืองบัว อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่สามารถส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญ ของชุมชนในพื้นที่ทุ่งกุลาลำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป นักศึกษาที่ทัศนศึกษา ครูและนักเรียนในการเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งจากหลักฐานทางโบราณคดีได้พบ พิธีกรรมการฝังศพแบบดั้งเดิม คือการฝังศพแบบนอนหงายเหยียดยาว มีการมัดศพ อุทิศเครื่องมือเครื่องใช้ให้ศพ ต่อจากนั้นเมื่อเข้าสู่สมัยหัวเลี้ยวหัวต่อประวัติศาสตร์หรือสมัยกึ่งก่อนประวัติศาสตร์ พบพิธีกรรมการฝังศพครั้งที่ 2 กล่าวคือเมื่อมีคนตายจะนำศพไปฝังครั้งหนึ่งในระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้เนื้อหนังเน่าเปื่อยย่อยสลายไปจากนั้นอาจจะมีการขุดกระดูกขึ้นมาทำความสะอาดแล้วนำไปบรรจุในภาชนะดินเผาประกอบพิธีกรรมอีกครั้ง นอกจากแหล่งโบราณคดีบ้านเมืองบัว ตำบลเมืองบัว อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ดแล้ว

ก็ยังมีแหล่งโบราณคดีบ้านโนนสวรรค์ ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ แต่ปัจจุบันเจ้าของพื้นที่ได้ขุดกลบไปแล้ว ต่อมาเมื่อเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์ ก็ได้รับอิทธิพลกลุ่มวัฒนธรรมทวารวดี วัฒนธรรมขอม ซึ่งมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 15-18 คือ เมืองโบราณยุคทวารวดีบ้านไพรขลา ตำบลไพรขลา อำเภอชุมพลบุรีจังหวัดสุรินทร์ ปราสาทหินวัฒนธรรมขอม โดยการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาชุมชนในบริเวณพื้นที่ปราสาทนางบัวตุม ตำบลท่าตุม อำเภอท่าตุม จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งพบว่าเป็นศิลปะแบบขอม

1.2 ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า การตั้งถิ่นฐานประชากรชุมชนทุ่งกุลาร้องไห้ มีการเริ่มต้นตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อ 2,500 ปีมาแล้ว โดยผู้คนได้เคลื่อนย้ายมาจากทุกทิศทาง เมื่อมีความเจริญเกิดขึ้นมีการติดต่อค้าขายทางไกลข้ามภูมิภาค และมีการเคลื่อนย้ายมาตั้งถิ่นฐานผลักดันให้มีบ้านเมืองและรัฐตั้งอยู่บริเวณแอ่งและขอบทุ่งกุลาร้องไห้โดยสิ่งดึงดูดให้คนหลายเผ่าพันธุ์เคลื่อนย้ายและโยกย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในทุ่งกุลาร้องไห้จากทุกสารทิศคือ เกลือและเหล็ก รวมทั้งความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ปลาบริเวณลุ่มน้ำมูล ประกอบกับทุ่งกุลาร้องไห้พื้นที่แห้งแล้ง ทำให้มีโรคภัยไข้เจ็บน้อย ในเวลาต่อมาลักษณะการค้าได้เปลี่ยนไปจากเดิม ทำให้คนทุ่งกุลาร้องไห้เดิมทยอยเคลื่อนย้ายออกไปที่อื่น ทุ่งกุลาร้องไห้ค่อย ๆ ร้างผู้คนและบ้านเมือง เพราะไม่พบร่องรอยการอยู่อาศัยและศิลปกรรมต่อเนื่อง แต่ได้มีคนกลุ่มใหม่ทยอยเคลื่อนย้ายจากสองฝั่งโขงเข้ามาทุ่งกุลาร้องไห้หลังพุทธศักราช 2000 โดยตั้งถิ่นฐานทับซ้อนบริเวณบ้านเมืองที่มีคนเคยอาศัยมาก่อน ในพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำจืดอุดมสมบูรณ์ ประชากรของชุมชนทุ่งกุลาร้องไห้ แบ่งกลุ่มเชื้อชาติได้ 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กูย เขมรและลาว นอกจากนี้ยังมีเชื้อชาติไทใหญ่หรือชาวกุลาซึ่งได้ผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมโดยการแต่งงานมีครอบครัวกับกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งปัจจัยที่เอื้อแก่การตั้งถิ่นฐานของชุมชนในกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้คือมีทำเลที่เหมาะสมแก่การเกษตรกรรมและการล่าสัตว์ มีลำน้ำสายหลักคือแม่น้ำมูลที่สามารถใช้เป็นเส้นทางคมนาคมได้ตลอดปี พื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก สลับกับป่าดงดิบซึ่งเป็นที่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด รวมทั้งมีทรัพยากรที่สำคัญประกอบด้วย เกลือและเหล็ก กลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในระยะเวลาดังกล่าวนี้

นับเนื่องเป็นบรรพบุรุษของชาวอีสานในปัจจุบันโดยประมาณ พุทธศตวรรษที่ 23 - 24 เป็นช่วงเวลาที่เกิดการอพยพของคนลาวเวียงได้เคลื่อนเข้ามาสู่ภาคอีสานมากขึ้นโดยเฉพาะในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้มีกลุ่มชาวลาวเวียงที่อพยพมาจากนครจำปาสัก เข้ามาสร้างบ้านแปงเมืองมากขึ้นเพียงระยะเวลา 200 - 300 ปี เปลี่ยนสภาพทุ่งกว้างเกิดเป็นหมู่บ้านกระจายเกือบเต็มทุ่งและอาศัยอยู่จนถึงปัจจุบัน

1.3 พัฒนาการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกูย ไทยเขมรและไทยลาวในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จากชุมชนเกษตรเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่นั่น ต้องอาศัยการเรียนรู้ ความร่วมมือของชาวบ้านในชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ โดยอาจแบ่งพัฒนาการการท่องเที่ยวของชุมชนเป็น 2 ช่วง คือ 1) ช่วงการเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน โดยหน่วยงานภาครัฐเป็นฝ่ายรับผิดชอบดำเนินการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นหลัก และ 2) ช่วงการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยการตระหนักเห็นความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวโดยความร่วมมือร่วมของชุมชนในการวางแผนการจัดทำสำรวจมรดกวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในชุมชน การกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในชุมชน การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นและการกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์และวางแผนแนวทางในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมทุกปี

2. สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกูย ไทยเขมร และไทยลาวในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ผลการวิจัยพบว่า

2.1 การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกูย ไทยเขมรและไทยลาว ประกอบด้วย

2.1.1 การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกูย ได้แก่ ชุมชนคนเลี้ยงช้าง การผลิตกระดาษจากมูลช้างการแสดงช้าง พิพิธภัณฑสถาน การนั่งช้างชมภูมิทัศน์รอบป่าชุมชน การให้อาหารช้าง การอาบน้ำให้ช้าง การทำนากับช้าง การล่องเรือ พิธีไหว้ศาลปะกำ พิธีกล่อมและศูนย์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกูย

2.1.2 การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ได้แก่ ภูมิปัญญาการต้มเกลือโบราณ การทอผ้าไหมเส้นทางท่องเที่ยวตำนานประสาทนางบัวตูม การแสดงพื้นบ้านกันตรึม พิธีโกลมม็วด และประเพณีแซนโฎนตา

2.1.3 การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ได้แก่ ภูมิปัญญาการปั้นหม้อดิน การสานหมวกทอเสื่อ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าวหอมมะลิอินทรีย์และปลาทุ่งกุลาร การล่องเรือชมธรรมชาติแม่น้ำมูล วิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้านการเดินทางมาป่าสวนยาง 300 ปีและปลูกกล้วย การปลูกข้าวนาหาม พิธีสู่ขวัญข้าว

2.2 ปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทุ่งกุลาร้องไห้

2.2.1 แหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวมีน้อย และการบริการที่ยังไม่ทั่วถึง การท่องเที่ยววิถีไทย วิถีชุมชนสายน้ำแม่น้ำมูล ขาดการบุกเบิกฟื้นฟู ปรับปรุง และส่งเสริมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวการบูรณาการ

2.2.2 ไม่มีหน่วยงานหลักในการจัดการและสนับสนุนที่จริงจังต่อเนื่องทั้งการให้ความรู้ประมาณในการพัฒนา และการติดตามประเมินผลโครงการ

2.2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ขาดแคลนบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และมีงบประมาณจำกัด และมุ่งเน้นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก จึงดูเหมือนว่าไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชุมชน

2.2.4 แผนงานโครงการและกิจการบริหารจัดการการจัดเก็บขยะ การรักษาความสะอาดบริเวณชุมชนและแหล่งน้ำ ซึ่งมีผลกระทบต่อการเดินทางกิจกรรมการท่องเที่ยวยังไม่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2.2.5 ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากประชาชนและหน่วยงานองค์กรอื่น ๆ ในพื้นที่มีน้อย

2.2.6 ขาดความรู้ความเข้าใจในการประชาสัมพันธ์ด้านข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

3. รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกวย ไทยเขมร และไทยลาวในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ประกอบด้วยข้อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์

กิจกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ เป้าประสงค์ การบริหารจัดการ โดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนดำเนินการบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการระดับหมู่บ้านและตำบล ตามหลักธรรมาภิบาล และน้อมนำแนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราชาไปใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาสรุปผลและอภิปรายผลดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกวย ไทยเขมร และไทยลาวในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จากการศึกษาศาสนาทางภูมิศาสตร์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ และมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย สามารถเอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ พบว่า มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ ตำนาน แหล่งโบราณคดี โบราณสถาน วิถีชีวิตดั้งเดิม ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งประเพณีและสิ่งแวดล้อมที่จะเอื้อ และเป็นปัจจัยเสริมต่อการท่องเที่ยวชุมชน จะต้องมีการเตรียมความพร้อมในส่วนองค์ประกอบของประเพณีวัฒนธรรมและกิจกรรมเสริมให้สามารถเรียกร้อง ดึงดูดความสนใจแก่บุคคลภายนอก หรือนักท่องเที่ยวเพราะการท่องเที่ยวลักษณะเช่นนี้เป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่ผู้สนใจเข้ามาท่องเที่ยวที่นั่น มีความสนใจที่จะมาศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ แสวงหาความแปลกใหม่ศึกษาความแตกต่างด้านวัฒนธรรม และสัมผัสธรรมชาติ รวมถึงการสืบค้นเสาะหาประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ ซึ่งการได้บันทึกเก็บข้อมูลในการท่องเที่ยวได้กลายเป็นความรู้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ภูมิสังคมและวัฒนธรรมทุ่งกุลาร้องไห้ ผ่านการท่องเที่ยวศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาข้าวและเกลือของชุมชน จะทำให้มองเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนที่ทำให้ชุมชนทุ่งกุลาร้องไห้เป็นที่ดึงดูดให้มีผู้คนจากทุกสารทิศมาตั้งถิ่นฐานเพื่อทำเกลือซึ่งเกี่ยวข้องกับการถลุงเหล็กหรือโลหะ ทั้งเหล็กและเกลือนอกจากเป็นผลิตผลทางอุตสาหกรรมของชุมชนโบราณแล้วยังมีการติดต่อกับสังคมภายนอกโดยเป็นสินค้าระยะไกลด้วย

เพราะเป็นสิ่งที่ถูกส่งไปขายหรือแลกเปลี่ยนกับข้าว สิ่งของเครื่องใช้ที่สำคัญในชีวิตประจำวันที่อยู่ในชุมชนยังไม่สามารถผลิตได้นอกเขตภูมิภาค สอดคล้องกับการศึกษาของ Sujit Vongthet. [9] ที่กล่าวว่า หากพิจารณาร่องรอยโบราณวัตถุสถานที่พบในทุ่งกุลาร้องไห้ที่สัมพันธ์กับเส้นทางคมนาคมแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่า สินค้าเหล็กและเกลือสินเธาว์จะส่งเข้ามาทางภาคกลางในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาซึ่งอยู่ทางด้านตะวันตกทางหนึ่ง ทางที่สองไปทางตะวันออก ข้ามแม่น้ำโขงไปทางฝั่งลาวและเวียดนามแถบบริเวณอ่าวฮาลอง ซึ่งมีปลาน้ำจืดจำนวนมากจึงจำเป็นต้องใช้ปริมาณเกลือสินเธาว์ จำนวนมากสำหรับใช้ถนอมอาหารประเภทปลาเค็ม เนื้อหมัก ผักดอง เป็นต้น เนื่องจากมีหลักฐานที่ขุดพบวัตถุสำริดโบราณ ที่เป็นกระดิ่ง หรือกลองมโหระทึกที่เป็นยุคสมัยวัฒนธรรมดองซอนจำนวนมากกระจุกกระจายอยู่ทั่วไปตามชุมชนโบราณภาคอีสานจึงสันนิษฐานว่า น่าจะมีการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกันมาตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์แล้ว ส่วนทางสุดท้ายคือลงไปทางใต้ข้ามเทือกเขาพนมดงรักไปสู่ที่ราบเขมรต่ำแถบกลุ่มทะเลสาบเขมรในกัมพูชาโดยเฉพาะกับทางเมืองพระนครหรือกัมพูชาที่อยู่ทางใต้นี้ น่าจะเป็นกลุ่มบ้านเมืองที่สัมพันธ์กับการแลกเปลี่ยนสินค้าเกลือกับแองโกลราชในภาคอีสานมากกว่าบริเวณใดทั้งหมด เพราะตามแหล่งผลิตเกลือโบราณนั้นมักพบเศษภาชนะดินเผาเคลือบแบบขอมปะปนอยู่ด้วยเสมอ อีกทั้งบรรดาแหล่งผลิตเกลือใหญ่ๆตามที่กล่าวมาแล้วก็ล้วนอยู่ในเส้นทางคมนาคมไปยังกัมพูชามากกว่าที่อื่น ๆ ทั้งนี้เพราะกัมพูชาเป็นอาณาจักรที่รุ่งเรืองและมีผู้คนหนาแน่น ความต้องการเกลือสินเธาว์ย่อมมีสูง และต้องการเป็นจำนวนมากด้วยเหตุนี้จึงทำให้เห็นได้ว่าวัฒนธรรมและความเป็นมาของชุมชนทุ่งกุลาร้องไห้มีความเป็นมายาวนานตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มาจนถึงปัจจุบันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Amkha Saengngam. [10] ที่กล่าวว่า ประวัติการท่องเที่ยวทุ่งกุลาร้องไห้ มีการผลิตเกลือที่บ่อพันขันสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลายส่งผลให้ขอมเข้าไปสร้างชุมชนและสร้างกู่ในทุ่งกุลาร้องไห้ เมื่อวัฒนธรรมขอมเสื่อมคนลาวเข้าไปอยู่แทนที่เดิมของขอม ได้ถือเอากูเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เกิดเป็นประเพณีเฉพาะถิ่น ปี 2510 ประชาชนอพยพเข้าไปอยู่ในทุ่งกุลาร้องไห้มากขึ้นและยากจน รัฐเข้าไปพัฒนาและส่งเสริมให้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปี 2534 รัฐบูรณะกู่พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและเริ่มมีนักท่องเที่ยวเข้าไปชุมชน

จึงส่งเสริมตั้งกลุ่มทอผ้า โรงสีข้าว การจัดการป่า ปี 2545 เปิดหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงการเกษตร ปี 2548 ชาวบ้านทำวิจัยท้องถิ่นประเด็น การท่องเที่ยว ปาทาม ขยะ ประวัติศาสตร์ ทำให้คนสนใจ เข้าไปศึกษาดูงานอันก่อให้เกิดการท่องเที่ยวชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงกำหนดการท่องเที่ยวเป็นนโยบายทรัพยากรที่มีศักยภาพทำให้คนเข้าไปเที่ยวคือ ธนาคารขยะรีไซเคิล สุสาน กู บ่อพันขัน ปาทามกุดเป่ง ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ศูนย์ผ้าไหม เกจิอาจารย์ สิม คูคลอง เมือง สวนเกษตร วรณกรรม ดนตรีและการตัดลายกระดาษทรัพยากรเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ บุญบั้งไฟ พิพิธภัณฑสถาน บ่อเลี้ยงปลา องค์กรในชุมชนให้การสนับสนุนจัดท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีอภิยาชัยไมตรีดี โดยทั่วไปมีห้องน้ำ ที่พักและอาหารไว้บริการ ซึ่งต้องประสานสั่งจองล่วงหน้า โดยรัฐมีนโยบายและสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structuralism) ของ Strauss Levi. [11] ที่มองว่าระบบความคิดของคนในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในชุมชนร่วมกัน และในแต่ละวัฒนธรรมต่างก็มีเอกลักษณ์ที่เป็นของตนเอง ซึ่งสามารถนำมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในวิถีวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกวย ไทยเขมรและไทยลาวที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้

2. สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกวย ไทยเขมร และไทยลาวในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จากการศึกษาพบว่า โครงสร้างพื้นฐานยังไม่ดีพอ การเชื่อม ต่อถนนในหมู่บ้านที่เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในเขตชุมชนทุ่งกุลาร้องไห้ยังไม่มีความสะดวกในการเดินทางมากนัก ผู้นำและประชาชนในพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดประโยชน์กับตนเอง ชุมชนยังไม่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และชุมชนขาดสถานที่ตั้งดูดนักท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวมีน้อย นอกเหนือจากหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ที่นักท่องเที่ยวทั่วไปรู้จักกันดี แต่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก เช่น วิถีชีวิตชาวประมงลุ่มน้ำมูลบ้านโนนแดง ชุมชนโบราณบ้านไพรขลา โบราณสถานปราสาทนางบัวตุม บ้านปราสาท จังหวัดสุรินทร์ หมู่บ้านผลิตเกลือสินเธาว์จังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น ซึ่งขาดการบุกเบิกฟื้นฟูปรับปรุงและ

พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวการบูรณาการและเจ้าภาพรับผิดชอบที่ชัดเจนจริงจังและต่อเนื่องขาดหน่วยงานกลางในการจัดการและสนับสนุนที่จริงจังต่อเนื่องทั้งการให้ความรู้พัฒนาและการติดตามประเมินผลโครงการองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่มีงบประมาณน้อยต้องใช้ในเรื่องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานก่อนจึงดูเหมือนว่าให้ความสำคัญกับการพัฒนา การท่องเที่ยวได้น้อยขาดแผนงานโครงการและกิจการบริหารจัดการการจัดเก็บขยะ ความสะอาดบริเวณชุมชนและน้ำเสียซึ่งมีผลกระทบต่อการดำเนินกิจการการท่องเที่ยวขาดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากประชาชนและหน่วยงานองค์กรอื่น ๆ ในพื้นที่ขาดความรู้ความเข้าใจการประชาสัมพันธ์ การอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากร ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมการประชาสัมพันธ์และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ปัญหาดังกล่าว ในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนจะไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้เลยหากชาวบ้านในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ ดังนั้นเพื่อความสำเร็จในเป้าหมายชาวบ้านในชุมชนจึงต้องตระหนักและให้ความร่วมมือร่วมใจรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตนเอง ข้อค้นพบจากการศึกษาพบว่า วิถีชีวิตการประกอบอาชีพดั้งเดิมและประเพณีบางอย่างของชุมชนได้ค่อยๆ เลือนหายและยกเลิกไป เช่น การทำขวัญวัวควาย การผลิตเกลือ ประเพณีเกี่ยวกับข้าว เป็นต้น จึงควรมีการสร้างความร่วมมือในชุมชนและการสนับสนุนจากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่อันเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีคุณค่าของชุมชนไว้สืบไป สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Sompan Taeshaartik. [12] ที่กล่าวว่าสิ่งสำคัญในกระบวนการพัฒนาต้องให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มคิด เริ่มวางแผน ร่วมทำ ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินการโดยคำนึงถึงผลประโยชน์และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเน้นการพึ่งตนเองเป็นหลักมากกว่าการพึ่งพาจากภายนอก สอดคล้องกับแนวคิดของ Kasai, P., & Phansita, N. [13] ซึ่งกล่าวว่า การที่คนเข้ามามีส่วนร่วมกันจะต้องมีความสนใจ มีเป้าหมายร่วมกันทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยเริ่มต้นด้วยการปรึกษาหารือร่วมกันคิดตัดสินใจ ชี้ชัดปัญหา จัดลำดับความสำคัญ หาวิธีแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติและประเมินผลการดำเนินงาน และ สอดคล้องกับแนวคิดของ Jittargwattana, Boonlert. [14] ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยว

ที่ยาวให้มีลักษณะของการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่ดี ชุมชนมีส่วนร่วมและเข้าใจคุณค่าอันสูงส่งของวัฒนธรรมนั้น จะเป็นสิ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ทำให้คนไทยมีความรู้มากขึ้น ทำให้คุณภาพการพัฒนาเกิดขึ้น

3. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยภูเขา ไทยเขมรและไทยลาวในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ได้มีการกำหนดกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ กิจกรรมจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การบริหารจัดการและเงื่อนไขความสำเร็จ โดยรูปแบบในการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ได้กำหนดกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมจำนวน 6 ประเภท ได้แก่ 1) การจัดการท่องเที่ยวแนววัฒนธรรม 2) การท่องเที่ยวด้านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและโบราณสถาน 3) การท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนบริเวณแม่น้ำมูล เช่น ประมงพื้นบ้าน การทำนาทาม การเลี้ยงวัวควาย 4) การท่องเที่ยวตามรอยวรรณกรรมพื้นบ้าน เช่น ตำนานทุ่งกุลาร้องไห้ ตำนานท้าวไสวัต-นางบัวตูม 5) การท่องเที่ยวเส้นทางสายปลาแดก 6) การจัดการท่องเที่ยวเส้นทางสายบุญ ซึ่งเป็นการนำแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ศึกษาเรียนรู้ ชื่นชมและเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมนิยม ประเพณี วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักท่องเที่ยวทั่วไป นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ ครู อาจารย์และนักวิจัย เพราะเป็นชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมนับเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าได้รับการพัฒนาและบริหารจัดการที่ถูกวิธีก็จะเป็นการเพิ่มคุณค่าของทรัพยากรและต่อสมาชิกในชุมชนซึ่งสมาชิกในชุมชนต้องมีความรู้และมีหลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่จะพัฒนาชุมชนให้เจริญทั้งในแง่เศรษฐกิจฐานรากที่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวชุมชนอย่างแท้จริงและรวมถึงเป็นการส่งเสริมให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่เน้นนักท่องเที่ยวได้เที่ยวอย่างมีคุณภาพมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thanom Kaewpakdee. [15] ที่กล่าวว่า ชุมชนในเขตลุ่มน้ำมีแม่น้ำเป็นปัจจัยหลักในการจัดตั้งและดำเนินชีวิตของคนใน

ชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ จนมีลักษณะเป็นชุมชน
ลุ่มน้ำที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งแหล่ง
ท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต กล่าวได้ว่า
รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจึงควรเป็นการ
จัดการที่เป็นองค์รวมคือกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เป็นผู้นำในการดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน
มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล หลักเศรษฐกิจพอ
เพียงและศาสตร์พระราชา

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรจัดให้มี
คณะกรรมการร่วมของทุกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่รับผิดชอบ
ในการวางแผนประชาสัมพันธ์สนับสนุนส่งเสริมติดตาม
ผลและปรับปรุงพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง
2. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในทุก
ขั้นตอนโดยเฉพาะการร่วมจัดและร่วมรับประโยชน์จากการ
ท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งควรกำหนดนโยบาย
ให้สถาบันการศึกษามีส่วนร่วม สร้างกลไกในการจัดการเรียน
การสอนที่เน้นการใช้ท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาและ
พัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษา ควรให้
ความรู้ด้านการอบรมวิชาการต่อโครงการและกิจกรรมส่งเสริม
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. ควรมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับมรดกทาง
ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบรรพบุรุษมาเป็น
ข้อมูลให้แก่เด็กและเยาวชนในชุมชนได้ศึกษาหาความรู้โดย
ให้ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นมาร่วมกันผลิตและสร้างหลักสูตรซึ่ง
จะสามารถสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกของท้องถิ่นได้
ต่อไป
4. สร้างจิตสำนึกในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ถูกต้อง
ร่วมกันศึกษาค้นหาสิ่งที่ดี สิ่งที่เป็นวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์
ที่ร่วมกันฟื้นฟูและอนุรักษ์ ศึกษาความต้องการของทุกกลุ่มเป้าหมาย
วางแผนการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมสร้างความพึงพอใจ
ให้กับทุกฝ่ายปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องบริหารจัดการแบบมี
ส่วนร่วมจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหลากหลายและ
เร่งประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
5. การตั้งเป้าประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ควรมุ่ง

เน้นแต่เฉพาะการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว
ควรคิดคำนึงในเรื่องของความสามารถในการรองรับของพื้นที่
กับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพให้มากขึ้น

6. ควรมีการกำหนดนโยบายที่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้
ดำเนินการแก้ปัญหาเองโดยอิสระ และลดการสั่งการให้ดำเนิน
การต่าง ๆ จากรัฐ ส่งเสริมใช้กลไกการพัฒนาจากรูปแบบการ
เรียนรู้ในงานวิจัยนี้ทำให้ชุมชนพัฒนาขึ้นมาจากฐานรากเพื่อที่
จะส่งเสริมให้ชุมชนมีความมั่นคงเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเอง
ได้ สามารถร่วมมือกันคิดหาวิธีแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชนได้
และมีสำนึกอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่ง
แวดล้อมในชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือของ ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร.สิทธิศักดิ์ จำปาแดง และ รองศาสตราจารย์
ดร.ไพฑูรย์ มีกุล ผู้เชี่ยวชาญด้านชาติพันธุ์วรรณาในจังหวัด
สุรินทร์ ดร.วิลาศ โภธิสาร ดร.อิทธิวัตร ศรีสมบัติ ดร.ดำเกิง โถ
ทอง ที่ได้แนะนำ ให้คำปรึกษาในเรื่องโบราณสถาน โบราณวัตถุ
ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมประจำท้องถิ่นและแหล่งท่อง
เที่ยวตามเส้นทางแหล่งโบราณคดี แหล่งอารยธรรมทวารวดี ขอม
และล้านช้าง ให้เชื่อมโยงกับแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวของ
ชุมชนในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ทำวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- [1] Department of Tourism. (2015). **Summary of tourists situation A.D. 2015**. Bangkok : Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports.
- [2] Ministry of Tourism and Sports. (2011). **National Tourism Development Plan A.D. 2012 - 2016**. Bangkok : Office of the Board of Directors of the national tourism policy.
- [3] Deputy Permanent Secretary, Ministry of culture. (2011). **Action Plan 4 years (A.D. 2012 - A.D. 2015)**. Bangkok : Ministry of culture.
- [4] Srisak Walipodom. (2003). **"From Archaeological Perspective of Drought area Southeast Asia", in Tungkula Salt kingdom 2,500 years, From the early days of the USSR**. The rich, fragrant rice. Bangkok : Matchon Public Company Limited.

- [5] Pimrawee Roadrungsat. (2010). **Community-Based Tourism**. Bangkok : Odeon Store.
- [6] Ngam Satsngwn. (1996). **Anthropological Research**. 3rd edition. Bangkok : Chulalongkorn University Printing house.
- [7] Corbin, J., and Strauss. (2008). **Basic of Qualitative Research**. London, England : Sage.
- [8] Creswell, J. W. (2009). **Research Design : Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches**. 3rd ed. Los Angeles: Sage.
- [9] Sujit ongthet. (2012). **Where is Roi Et from?**. 2nd edition. Bangkok : Maekamphang.
- [10] Amkha Saengngam. (2010). **A Study of Potentials of Resources and Cultural Tourism Management by the Community for Tourism Promotion in the Kula Ronghai Plain Area**. The Doctor of Cultural Science. Faculty of Cultural Science. Mahasarakham University.
- [11] Levi-Strauss, C. (1969). **The Elementary Structures of Kinship**. Revised edition translated by James Harle Bell, John Richard Von Sturmer, And Rodney Needham (Ed.). London, Eyre And Spottiswoode.
- [12] Sompan Teshaartik. (1988). **Dreaming for the village**. Bangkok : Communication Arts. Sukhothai Thammathirat University.
- [13] Kasai, Praweena.,and Naline Phansita. (2016). The Needs of Training and Development and Career Planning of DusitThani College's Instructors, **Journal of DusitThani College**, 10(2), 77-92.
- [14] Boonlert Jittargwattana. (2005). **Sustainable tourism development**. Bangkok : Thammasat University.
- [15] Thanom. Kaewpakdee. (2011). **The Development of Cultural Tourism Management Potentiality of Local Administrative Organizations in the Central Thachin River Basin Region**. The Doctor of Cultural Science. Faculty of Cultural Science. Mahasarakham University.